

potrebni umetni gnojilni pripomočki so jako dragi. Zunanaj tega se pa fizikalni stan zemlje pri takem gospodarstvu od leta do leta slabša, ker le živinski gnoj zemlji vse to zamore dati, kar njej v raščo rastlin rabi.

Kolobarjenje je na vseh pristavah vredeno po načinu menjalne setve; kolobarji so jako umno sestavljeni in imajo večidel 8—12letno rotacijo. Prideluje se: sladkorna pesa, krompir za izdelovanje surogatne kave, raps za izdelovanje olja, potem pšenica, oves in rž. Več kot polovica celega polja je uže drenirana, in sčasoma zgodilo se bode to z vsem poljem. Orje se sicer čisto navadno; v rabi so deloma Hohenheimska orala, deloma ruhadla, samo za sladkorno peso, cikorijo in krompir se globoko orje in to s parnim plugom. O tem pa hočem prihodnjič pisati.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske novice.

Eine That unseres Ministeriums.

S temi besedami nam „Wiener landw. Zeitg.“ naznanja veselo novico, po kateri bo južna železnica morala davek plačevati, za katerega so letos „Novice“ uže večkrat svoj glas povzdignile. Navedeni časnik namreč poroča, da je kupčijski minister v davkovskem odseku odločno rekel, „da vlada nikakor na to ne misli davek od dohodkov južni železnici odpustiti, ampak tirjala ga bode.“ Če se to zgodi, ima država nad 2 milijona dohodkov več na leto in dan, katerih krvavo potrebuje.

Sadjereja na Českem.

Velikansk je pridelek raznega sadja na Českem, posebno jabolk. Po statističnih preiskavah zadnjega časa je na Českem 10 milijonov sadnih dreves v vrtilih, 1 milijon in 600.000 na pašnikih in okoli 2 milijona ob cestah in potih. Po takem imajo na Českem okoli 14 milijonov sadnega drevja, katerega vsako leto na novo zasadijo za poldrugi milijon. Česko sadje gre posebno v severno Nemčijo in v Rusijo in česki deželi vsako leto neizmerno veliko denarja privabi.

Znanstvene stvari.

Zapisnik

o 16. občnem zboru Matice slovenske

v Ljubljani 14. aprila 1880.

(Konec.)

Gospod blagajnik Vilhar bere „sklep računa vseh dohodkov in stroškov „Matičinih“ za XV. leto, to je, od 1. januarja 1879. leta do 31. decembra 1879. l. in potem proračun za XVI. leto, to je, od 1. januarja 1880. do 31. decembra 1880. leta.

Iz tega računa *) se vidi, da je „Matica“ to leto imela premoženja po odštetih stroških v gotovini 2788 gold. 40 kr. in v obligacijah 12.760 gold. (v hranilnici 1988 gold. 20 krajc.), in če se k temu prišteje dozdej vplačani znesek za novo hišo z 21.612 gold. 36 kr. in vrednost stare hiše z 11.400 gold., potem vrednost inventarja in knjig 5700 gold., pokaže se konečnega premoženja v gotovini 41.500 gold. 76 kr. in v obligacijah 12.760 gold., tedaj vkup 54.260 gold. 76 kr. (Matično

*) Sklep računa in proračun razdelila sta se nazočim gg. udom.

premoženje se je leta 1879. po vsem povečalo za 660 gold. 18 kr.) Stroškov je „Matica“ to leto imela: za upravo 415 gld., za honorare spisov in zemljevidov 1586 gld. 95 kr., za tisk 2221 gld. 70 kr., za vezanje knjig 136 gold. 58 kr., hišnih stroškov (davkov itd.) 930 gld. 92 kr., za novo hišo 21.612 gold. 36 kr., za obresti od dolgá nove hiše 110 gold., raznih izdatkov 63 gold. in 54 kr., tedaj stroškov skup v gotovini 27.077 gld. 5 kr. in 26.750 gold. v obligacijah. V proračunu ostaja za izdavanje knjig tekočega leta 3549 gold.

Dr. Staré pravi, da po §. 17. Matičnih pravil mora njena glavna imeti tako varnost, kakoršne je po zakonu treba sirotinskemu imetku, in zato se mu nikakor ne zdi varno, da je odbor kupil hišo banke „Slovenije“, na kateri (hiši) je še 31.000 gold. dolgá vpisanega, ter želi, da naj odbor skrbi, da se ta dolg nemudoma izknjiži.

Tudi dr. Tavčar se čudi, kako se je „Matica“ mogla spuščati v spekulacije z banko „Slovenije“, ter želi pojasnenja, zakaj se teh 31.000 gold. še ni raztabuliralo.

Dr. Zupanec odgovarja, da je bila v zadnjem občnem zboru očitno želja izrečena, naj se namesto malovarnega papirja ali denarja v ogerskih obligacijah itd. nakupi kaka nepremična lastina, in tako je odbor tudi storil, ter je prepričan, da je z nakupom hiše denar dobro naložil. — Gosp. Vilhar se čudi, kako se mora odboru tolika lahkomišelnost očitati, da bi bil Matičin denar tje v en dan izplačeval. Za vsaki znesek se je terjala pobotnica, in plačanega je uže 20.000 gold. tega dolgá, a zbrisati se še do sedaj ni mogel, ker dotična gospoda advokata še nista gotova z dokumenti; to pa se bode v kratkem času zgodilo. Hiša nese dobre obresti, in prodala bi se lahko z dobičkom, ako bi občni zbor to želel, kajti kupcev je več; — sploh pa, če sl. zbor misli, da je hiša slabo kupljena, kupim jo jaz, in „Matici“ povrnem izdano vsoto za njo. Kar se tiče raztabuliranja dolgá na hiši, je to dolžnost banke „Slovenije“, in „Matica“ si je pridržala nekaj izplačila tako dolgo, da se dolg na hiši popolnem izknjiži. Kupčija se je postavno vršila, in kapital, ki ga je „Matica“ v nakup te hiše naložila, je popolno varno naložen. — S tem je bila stvar do kraja rešena.

Gosp. Grasselli nasvetuje, naj občni zbor odseku za nakup hiše banke „Slovenije“ izreče toplo zahvalo za trud in za toliko dobro kupčijo pri tej hiši. — Občni zbor z veliko večino ta nasvèt sprejme.

Proračun za leto 1880. je bil brez ugovora sprejet.

Za pregledovanje društvenih računov izvolijo se gospodje: prof. Celestina, Ivan Hribar in Fr. Kadilnik.

Gosp. L. Robič predlaga, naj se, kakor je bilo uže nekda v navadi, vplačana letnina in ustanovnina po „Novicah“ naznanja.

Zbor sprejme ta predlog.

Potem prevzame predsedništvo prošt gosp. dr. A. Jarc, in predsednik dr. Bleiweis nasvetuje sledečo resolucijo: „Občni zbor „Matice slovenske“ je zadovoljno slišal glas po časnikih, da se prične izdelovanje toliko nam potrebnega „slovensko-nemškega slovarja“, in do svetlega gosp. knezoškofa izreka nado, da se pričeto delo bode kmalu dovršilo.“ — Občni zbor je enoglasno pritrdil temu predlogu. — Pozneje se oglasi dr. Dolene in željo izreka, naj Matični odbor poprosi gosp. knezoškofa, da se vredništvo slovarja izroči gosp. Fr. Levstiku. Predsednik misli, da po tem, kar se je po časnikih bralo in tudi privatno slišalo, je to uže fait accompli, in po takem zadostuje uže sprejeta resolucija, ki gosp. knezoškofu izreka željo, da slovenski slovar kmalu zagleda beli dan.

Ko predsednik skrutinatorje 178 volilnih listov imenuje, se občni zbor konča.

Za odbornike so bili izvoljeni gospodje: Cigale Matej, Šolar Janez, Marn Josip, Praprotnik Andrej, Einšpieler Andrej, Grasselli Peter, Vodusek Matija, dr. Šust Janez in Grabrijan Jurij.

Domače stvari.

Kaj so narodnjaki za Ljubljano storili, ko so v mestnem zboru gospodovali.

Man sage uns doch, was die nationale Partei während der Zeitdauer ihrer Herrschaft für Laibach gethan hat?

Deschmann et Comp. „Tagblatt“ 74.

(Konec.)

Na tržne zadeve se je zmerom gledalo z največo pazljivostjo. Novi tržni red, ki stopi na mesto zastarelih pravil, ne zadostuje le silni potrebi, ampak razdeljuje tudi bolj pripravno tržne kraje na posamezne prostore. Posebno je bilo preloženje trga s starinsko robo na breg, in sv. Miklavža trga na kongresni trg živa potreba. V novi tržni red se prepoved predkupa ni vzela, ker je bila ta prepoved uže poprej po sklepu mestnega odbora preklicana ter je takoprav nepotrebno zadrževanje proste prodaje odpadlo.

H koncu je treba še denarstvene zadeve v kratek prevdarek vzeti.

To se je bilo kmalu prevedelo, da mali dohodki nikakor ne zadostujejo zelo povišanim tirjatvam sedanjosti. Gledati se je moralo, kako bi se povišali. Mestni odbor se je pri tem držal načela, da pri visokosti državnih davkov in deželnih priklad se je, dokler je mogoče, ogibati mestnih doklad. Misliti se je moralo na povikšanje drugih prihodkov, in res se je posrečilo mestne prihodke po naslednji poti zdatno povikšati:

a) tlakovina se je od 1 kr. za vožno živino, in $\frac{1}{2}$ kr. za gnano živino povikšala na 3 in 2 kr.; b) na vedro v Ljubljani popitega piva se je naložilo 40 kr., in ti dve reči ste povišali mestne dohodke za 19.200 gld.; c) od gostaščine se je vpeljala priklada (1% pri gostaščini od 50 do 100 gold. in 2% pri viših), katera je znesla prvih 16 mesecev 8840 gold., in utegne znesti na leto 6000 gold.; d) za porabo mestne klavnice se je za vsako živino vpeljala klavnina 50 krajc. z letnim zneskom 1400 gld.; e) vpeljava takse pri stavbenih ogledih vsled deželne postave 14. avgusta 1866. leta, štev. 13 na leto 200 gold.; d) povikšali so se prihodki od zemljišč po kupljenem gradu Podturnom na 3660 gold., skupaj tedaj za 30.460 gold.

To povikšanje dohodkov je znamenito, in vendar nobenega plačevalca davkov posebej ni zadelo.

Drugo zdatno povikšanje mestnih dohodkov se pa pričakuje od začetka leta 1869. iz povikšanja dohodkov od priklade na vžitnino. Ta reč stoji tako le: Mesto ljubljansko je imelo pred letom 1830. svoj lastni oktroa s stanovitnimi prikladami po določenem tarifu. Po letu 1830., ko je splošna vžitnina nastopila, je pa bilo mesto nekaj časa samo najemnik združenih prihodkov in si je pomagalo s podnajemniki, kateri so morali za državne dohodke en del najemščine v državno blagajnico in za mestne priklade drugi del najemščine v mestno blagajnico plačevati. Del najemščine, ki se je državi plačeval, je znesel 1834. leta 50.000 gold. Al ta znesek se je moral tadanjemu kameralnemu uradu premajhen zdeti, ker prišel je dopis dvorne komore, ki je tirjala od mesta ljubljanskega, da naj plača znesek

60.000 gold., tedaj 10.000 gold. več, s pristavkom, da če mesto noče vstreči tej tirjati, se bode vžitnina po očitni dražbi v najem dala, pri tem za fiskalno ceno 108.000 gold. vzame, od ktere zneska se je za državo 60.000 gld., za mesto pa 48.000 gold. odločilo. Ker se mesto nikakor ni hotelo udati tej tirjati dvorne komore, zato se je vžitnina po očitni dražbi v najem dala, in mesto je dobivalo po 48.000 gld. Od tega časa, akoravno se je vžitnina pri vedno večem povžitku za več ko dvakrat povišala, ostalo je zmerom pri stari plači, pa nikdo ni na to mislil, kako neprimerna je ta plača, pri kateri le mesto ljubljansko škodo trpi. Mesto ima pa tudi popolno pravico, da priklade, ki mu po tarifi pripadajo, samo za-se v najem oddá, ker se tej pravici nikdar ni odpovedalo, in se mu ne dá dokazati, da se je kdaj zavezalo, da bo dozdanji namestek 48.000 star. den. ali 50.400 gold. avst. velj., kateri je bil le okoliščinam leta 1834. primeren, za zmerom jemalo. Mestni odbor je toraj sklenil, da se konec leta 1868. namestku vžitnine, ki ga je dozdej prejemal, odpové pod tem pogojem, da se mu pobirane mestnih priklad k vžitnini po tarifi leta 1834. v lastno oskrbo ali pa na oddajo v najem prepustí, in je dotično prošnjo finančnemu ministerstvu predložil. Ni dvomiti, da bo izdatno povikšanje mestnih dohodkov zadostovalo vsem pravičnim in ne prenapetim tirjatvam.

To je posnetek iz tiskanega poročila županovega, ki kaže, kako so gospodarili narodni možje v mestnem odboru, koliko so za mesto storili in kako velik studenec novih dohodkov so mestu odprli s tem, da so vžitnino v svoje lastne roke vzeli. — I kaj pa so liberalni nemškutarji v primeri s tem storili, kar pričujoče poročilo kaže? Prodali so, kar se je dalo, zemljišče prodali na mahu, — šolo na „grabnu“ so zidali, al z denarjem, ki je v mestno kaso padel, kakor kamen po naključbi s strehe pade.

Iz državnega zbora.

Govor poslanca gospoda Kluna

v zbornici poslancev 23. aprila za slovenske srednje šole.

Ker vem, kako treba hiteti z obravnavo državnega proračuna in ne zavleči je s predolgim govorjenjem, bi se ne bil oglasil, ako bi resolucija o slovenskem jeziku ne bila tako hudo napadena od leve strani. Tako se mi pa zdi, da mi je dolžnost potegniti se za narod slovenski, ki se vendar enkrat nadeja ozira na materni jezik svoj.

Kdor verjame besedam govornikov na levi strani (Duhaču in Foreggerju), bo mislil, da se nam v tej zadevi ni kar nič pritoževati in zahtevati nikakoršnih sprememb. Saj sta ta gospoda si štela v dolžnost, zaklicati nam, da se slovenski jezik zadosti goji in da je kot učni jezik v šole uže zdaj vpeljan, a da, ker je na prenizki stopinji, večega ozira še vreden ni itd. V eni prejšnjih sej je uže nek poslanec s Českega nam isto očital ter pravil, da se ne le pri sodnijah in družih uradih občuje z ljudmi v njihovem maternem jeziku, marveč da je tudi učencem dana prilika, vzdigniti se do viših šol, ne da bi bili do tje učili se kaj v kakem drugem, kakor v svojem maternem jeziku.

Jaz ne vem, kje so gospodje one strani tako čudno podučili se o tem; po svojih lastnih skušnjah gotovo ne, ker bi ne mogli trditi reči, ki so pri nas ravno narobe. Poldrug milijon Slovencev nima ne ene same srednje šole, na kateri bi bil slovenski jezik zares vpeljan kot učni jezik in kjer bi se toliko oziralo ná-nj,